

PAM JENOFF

Het
verzetsmeisje

Ze zet haar leven
op het spel om haar
familie te redden van
een afschuwelijk lot

ROMAN

1

MICHELINE

Februari 1942

Micheline gooide de nog smeulende Gauloissigaret op de grond en trapte hem uit met de hoge hak van haar zwarte leren laars. Vervolgens beende ze de donkere Parijse straat over en greep ze de man die ze nooit eerder had gezien bij zijn revers en duwde ze hem tegen de vieze bakstenen muur van het station.

‘Kus me!’ beval ze hem fluisterend in het Engels.

De vliegenier, die ondanks zijn Franse burgerkleding en *cha-peau* duidelijk te herkennen was aan zijn kortgeschoren haar, bleef bewegingloos staan, te verbaasd om zich te verroeren terwijl Micheline hem naar zich toe trok en haar open mond tegen de zijne drukte. Op zijn onfrisse adem lag een zweem van tabak. De straatlantaarn wierp een gele cirkel op het wegdek om hen heen en verlichtte hun omhelzing. Micheline voelde een reactie van het lichaam van de man tegen het hare. De donkerblauwe baret die haar rode krullen bedekte, zakte opzij en dreigde op de grond te vallen.

Een tel later verbrak Micheline de kus en bracht ze haar mond naar zijn oor. ‘Volg me, als je in leven wilt blijven.’ Zonder nog een woord te zeggen, begon ze de Rue des Récollets af te lopen. Ze was zich bewust van zijn korte aarzeling, die werd gevolgd door het snelle geroffel van zijn schoenen op het ijzige wegdek. Ze spitste haar oren om er zeker van te zijn dat er niemand anders achter haar aan kwam, maar durfde niet achterom te kijken.

Micheline vertraagde haar pas, zodat de militair haar kon inhalen. Toen hij naast haar liep, deed ze een pas zijn kant op, stak ze haar arm door de zijne en legde ze haar hoofd op zijn schouder. Wie hen had gezien, zou hebben gedacht dat ze gewoon een smoorverliefd stelletje waren.

Micheline had de man enkele minuten eerder bij Gare de l’Est zien staan, een vijfhonderd meter bij de beoogde ontmoetingsplaats vandaan. Hij zag er misplaatst uit. Zo ging het altijd met die Britten; ze waren bang en nog nat achter de oren. De *passeur*, een meisje uit Bretagne dat Renee heette, zou de vliegenier begeleiden. Haar instructies waren simpel geweest: lever de militair af bij Hotel Oud-Antwerpen, waar een lokale contactpersoon hem zou meenemen en ergens zou onderbrengen voor de nacht. Maar Renee was niet komen opdagen. Er moest iets zijn misgegaan, of ze was in paniek geraakt en gevlucht, de vliegenier aan zijn lot overlatend.

Als hij nog tien minuten bij het station was blijven staan, zou de politie hem hebben opgepikt. Er stond al een gendarme op de hoek die iets te lang naar de militair bleef kijken. Misschien was dat wat Renee had afgeschrikt. Micheline, die voor een andere klus in Parijs was maar op de hoogte was van de geplande ontmoeting, had de gestrande man bij het station zien staan en wist dat ze iets moest doen. Maar Micheline kon hem niet zomaar wegvoeren zonder aandacht te trekken. Daarom had ze voor ‘De omhelzing’ gekozen.

Het was niet voor het eerst dat ze begeerte had voorgewend omwille van het netwerk. De Saffierlijn, zoals het nu werd genoemd, was bijna direct na het uitbreken van de oorlog opgezet. Het had een bijzonder doel: neergehaalde Britse vliegtuigbemanningen bij de Nederlandse of Duitse grens oppikken en via België en bezet Frankrijk in veiligheid brengen. Dit was het lastigste deel van de reis: de vliegeniers van Gare de l'Est, waar ze aankwamen, dwars door Parijs naar Gare d'Austerlitz brengen, vanwaar ze verder naar het zuiden zouden reizen. De reis door Frankrijk naar de Pyreneeën kostte een paar dagen, en er was maar één of twee keer kort gelegenheid om uit te rusten. Als de lijn werkte, was het fantastisch. Als hij niet werkte, was het een catastrofe. Fouten konden niet worden rechtgezet.

Toen ze meerdere straten bij het station vandaan en uit het zicht van de politieman waren, trok Micheline de militair een portiek in. Hij keek alsof hij verwachtte dat ze hem weer zou zoenen. In plaats daarvan zette ze zijn chapeau op de klassieke Franse manier op zijn hoofd, zodat hij niet direct door de mand zou vallen als buitenlander. De vermomming, die bestond uit een ouderwetse tweedehandsbroek en een te groot overhemd, zou niemand om de tuin leiden. En als zijn kleding hem niet zou verraden, zouden zijn haveloze legerkisten het zeker doen. Hij zou die verder naar het zuiden toch moeten uittrekken. De evacués knoopten hun schoenen daar om hun nek en vervingen ze door *alpargatas*, de sterke touwschoenen waarop ze de rivier de Bidasoa zouden oversteken naar Spanje.

'Waar kom je vandaan?' wilde Micheline weten. Ze praatte hier liever niet hardop, maar ze moest zeker weten dat hij echt een vliegenier was en geen Duitse spion voordat ze hem meenam naar een van hun schuiladressen. Als de lijn slechts door één iemand werd geïnfiltrerd, zou dat zich al uitspreiden als een gezwel en zou het complete netwerk ten onder gaan.

De vliegenier gaf niet direct antwoord, zoals zijn getrainde instinct hem voorschreef. ‘Ely in Cambridgeshire.’

‘Wat is op het moment de populairste film in Groot-Brittannië?’

Hij dacht kort na. ‘*49th Parallel.*’

‘Goed. In wat voor type vliegtuig vloog je? Hoeveel bemanningsleden?’

‘Halifax. Zes. Ik weet niet of de anderen het hebben gehaald.’ Zijn stem sloeg een beetje over.

‘Het spijt me.’ Ze had nog wel een stuk of wat andere vragen willen stellen om zijn identiteit te controleren, maar daar was niet genoeg tijd voor. Ze moesten verder. ‘Kom mee.’

Ze begon weer te lopen, in een steviger tempo, en kreeg het bekende gevoel van adrenaline die door haar lichaam stroomde toen ze de vliegenier naar een veilige plek bracht. Hoewel ze pas drieëntwintig was, was Micheline snel naar de top van het netwerk doorgegroeid. Ze ondernam nog maar zelden zelf reddingsacties, maar leidde de operaties vanuit haar hoofdkwartier in Brussel. Het werk was echter veranderlijk. Soms, zoals nu, als de missie erom vroeg en er niemand anders beschikbaar was, moest ze bijspringen. Ze was bijna vergeten hoeveel ze van het veldwerk hield.

De klok van de kerk van Sainte-Chapelle sloeg elf uur en Micheline ging in haar hoofd na waar ze de man het best veilig kon onderbrengen voor de nacht. Ze hadden de ontmoeting met de contactpersoon die hem zou verbergen bij het hotel al gemist. Parijs was het gevaarlijkste onderdeel van de ontsnappingslijn, maar ze moesten er vaak wel doorheen omdat zoveel van de treinen door de Franse hoofdstad reden. Je kon een militair niet simpelweg bij Gare de l’Est achterlaten en dan verwachten dat hij zelfstandig een van de zuidelijker gelegen stations zou vinden vanwaar de treinen naar Lyon of Marseille vertrokken. Nee, hij moest door achteraf-

straatjes en steegjes worden geloodst door iemand die de stad kende en wist hoe je controleposten kon omzeilen, en die foutloos Frans sprak voor het geval ze werden aangehouden en ondervraagd.

Toen ze de oever van de Seine bereikten, leidde Micheline de vliegenier snel de Pont au Change over naar de donkere steegjes op de Linkeroever, waar ze in de schaduw bleven. De cafés waren al gesloten; barkeppers zetten de stoelen op de tafels en doofden de kaarsen die nog brandden. Ze dwong zichzelf om een normaal tempo aan te houden en niet te rennen. Haar nauwsluitende trenchcoat zwiepte onder haar knieën op en neer. Voor voorbijgangers zag ze eruit als iemand die thuishoorde tussen de hordes studenten in het Quartier Latin.

Een half uur later bereikten ze het schuiladres aan de Rue de Babylone. Micheline pakte de vliegenier bij de hand en leidde hem de trap op naar het appartement, een kale kamer met enkel een matras, een verweerde klerkast en een wastafel in de hoek. Hij zou niet langer dan twaalf uur in de stad blijven, net genoeg om uit te rusten en weer verder te kunnen.

Enmaal binnen zag de man er zwak en verward uit.

‘We zijn meteen neergestort toen we geraakt waren,’ vertelde hij, waarmee hij al te veel zei, zoals ze allemaal deden. ‘Ze hebben de brandstoftank geraakt.’

‘Ben je gewond?’

‘Nee. Maar er waren anderen. Er zal toch iemand voor ze zorgen?’

Ze knikte, maar het was een leugen. Het netwerk kon niemand missen om terug te gaan en te zoeken naar mannen die gewond of misschien wel dood waren. Hij opende zijn mond om nog iets te vragen, maar ze legde haar vinger op haar lippen en schudde haar hoofd. Het was nergens veilig om te veel te zeggen, zelfs hier niet.

De vliegenier zette grote ogen op. Ze had meer dan eens gezien hoe bang de jonge militairen waren, hoe ze in paniek raakten of schreeuwden in hun slaap. Ze waren achttien en negentien, jongens nog maar, en duizenden kilometers van huis. Micheline was zelf maar een paar jaar ouder en vroeg zich soms af waarom zij wel sterk kon zijn en zij niet.

‘Maak je zakken leeg,’ zei ze op besliste toon. Het gebeurde te vaak dat een Brit vol goede bedoelingen een sentimenteel aandekken aan thuis bij zich had dat hem direct zou verraden als hij werd aangehouden en ondervraagd.

De vliegenier keek om zich heen in het appartement. Toen keek hij haar met een hoopvolle blik aan, alsof de kus echt was geweest en ze de zaak nu zouden voortzetten. ‘Wildeste je...’

Micheline onderdrukte een lach. Ze had beledigd kunnen zijn door de aanname, maar hij leek zo naïef dat ze bijna medelijden met hem kreeg. ‘Hier.’ Ze zocht in de kast naar nieuwe kleren en gebarde naar een scherm aan de andere kant van de kamer dat een beetje privacy bood. ‘Kleed je om.’ Hij bewoog zich langzaam en onhandig naar het kamerscherm. Beneden reed een tram ratelend voorbij, waardoor de verduisterde ramen rammelden.

Een paar minuten later kwam hij weer tevoorschijn in de simpele schoenen en het werkhemd van een keuterboer, een outfit die hem door het zuidelijke deel van Frankrijk naar de Pyreneeën zou helpen. Ze nam zijn oude kleren van hem aan.

‘Er ligt brood in de kast,’ zei ze. ‘Blijf bij de ramen weg en maak geen geluid. Voor zonsopkomst komt iemand je halen. Die persoon heeft een sleutel. Maak de deur voor niemand open.’

‘*Merci*,’ zei hij, en dat was waarschijnlijk al het Frans dat hij kende of verstond.

‘*Bonne chance*,’ zei ze, om hem geluk te wensen.

Zonder op een reactie te wachten, beende ze het appartement

uit. Ze vroeg zich met een onbehaaglijk gevoel af of hij daar wel veilig zou zijn tot de nieuwe passeur kwam om hem mee te nemen voor de volgende etappe van zijn lange reis naar huis, of dat het netwerk, dat het al zo zwaar had, met nog meer ramspoed te maken zou krijgen.